

opera *Inșiră-te mărgărite*, cu ocazia sărbătoririi lui 24 ianuarie 1923.

Comoedia scrie cu această ocazie : „este opera unui tânăr larg inspirat. Compozitorul nu va avea bucuria să o asculte. Acum 2 săptămîni, la Cambo, s-a stins în cel de al 33-lea an, în urma unei lungi și grele boli. Doamna Rădulescu-Ghenovici de la opera din București, d-nii Stroescu de la Opera Comică și Vulpescu de la Opera din Monte Carlo au apărut această lucrare cu tot sufletul și tot talentul lor.”

M. Vulpescu, rămas prin testamentul lui Castrișanu executor testamentar, s-a străduit mult să impună muzica lui Castrișanu. Era o sarcină greu de îndeplinit, muzica nefiind tipărită. Între anii 1923 — anul încetării din viață a tînărului compozitor și 1927, anul înapoierii lor în țară, Chiurescu și Vulpescu au închinat la Paris multe concerte operelor lui Castrișanu.

În anul 1928 are loc la Ateneu un concert cu prime audiții ale lucrărilor sale, printre care : *Cvintetul cu pian, J'ai compris, Serenadă orientală, Vers les Carpathes, Fertot*, poem simfonic (reducere pentru pian) *Cîntece populare românești*. În *Viața Literară* din 23 iunie 1928, N. Grindea consemnează : „*Cvintetul* (coarde și pian) pe care am avut prilejul să-l ascultăm de curînd este de o inspirație personală liberă și plină de fond. Însuși poemul *Fertot*, care e o compoziție mult mai descriptivă și deci exterioară, prezintă o tematică bogată în idei și neaservită nici unui șef de școală modernă. C. Castrișanu nu a fost un cerebral ci un liric prin excelență. De aceea și muzica sa e atît de sinceră și comunicativă. Acum cînd productul de artă muzicală se află într-o atît de barbară efervescentă, strivită aproape de formule tehnice, opera sănătoasă și de mare perspectivă a lui C. Castrișanu trebuie să însemne pentru noi mai mult decît o pildă.”

În anul următor, tot la Ateneul Român, la 15 martie 1929, Vulpescu dă un al doilea concert de prime audiții, închinat operelor lui Castrișanu : *Le Fasseur d'eau*, după un poem de Verhaeren, *Melodii*

pe versuri de Goethe, fragment din opera *Tombe-laine*, tabloul I, fragment din opera *Inșiră-te mărgărite*, act. II.

Ziarul *Dimineața* din 17 martie 1929, face următoarea dare de seamă : „în fața unui public prieten, baritonul M. Vulpescu a cîntat aseară la Ateneu în excelente dispozițiuni. Devotat prieten și admirator al regretatului nostru muzician C. Castrișanu, mort în 1923 în Franța, în plină tinerețe, baritonul Vulpescu i-a închinat și de data aceasta — impresionant gest de pietate — cea mai interesantă parte din programul său.”

În anul 1931, compozitorii Rogalski și Simonis țin conferințe la Conservator și Radio despre compozitorul Castrișanu, iar Dimitrie Cuclin, în programele de la 8 februarie — 1 martie 1931 — conduse de dînsul, programează la recomandarea lui M. Vulpescu uvertura operei *Inșiră-te mărgărite*. Tot în acel program este trecut biografia compozitorului. Din ea reținem : „Castrișanu a trăit puțin și a scris mult.”

Despre *Cvintetul pentru coarde și pian*, Vincent D'Indy îi scrie astfel lui Mihail Vulpescu : „Am găsit în mijlocul cantității de opere care-mi sînt trimise Cvintetul regretatului nostru prieten Castrișanu. L-am examinat din nou, constatînd valoarea operei și doresc să-mi asum sarcina de a termina ceea ce rămîne de făcut în final pentru ca să se poată grava și edita această operă remarcabilă... Crede-mă că voi face tot posibilul ca să favorizez scoaterea la lumină a acestui Cvintet, care este într-adevăr o frumoasă operă. (din scrisoarea lui V. D'Indy către M. Vulpescu, 6 februarie 1926).

Sperăm că într-un viitor nu prea îndepărtat, cercetători competenți vor pune în adevărata sa lumină, la locul pe care-l merită, în galeria marilor înaintași ai muzicii românești, pe Constantin Castrișanu.

CONSTANȚA OBREJA

Notă : Opera compozitorului poate fi cercetată în întregime la Academia Română, Cabinetul de muzică.

Momente din activitatea corului „Ion Vidu” din Lugoj

Avînd o activitate redusă la început, corul din Lugoj, care în primii ani după înființare (1840) s-a limitat la obligațiile serviciilor de cult, nu a satisfăcut aspirațiile iubitorilor de muzică ce doreau o viață artistică multilaterală, ce nu putea fi desfășurată decît de către o asociație muzicală cu profil corespunzător.

În anul 1869, Iosif Czegka, ceh de origine, rămas în Lugoj după desființarea muzicii militare a Ulanilor (unitate austriacă) al cărei dirijor era, propune înființarea unei Reuniuni de cîntări, idee îmbrățișată cu căldură de către Lugojeii, de mult în căutarea unui muzician priceput care să reînviereze corul și să pună în valoare talentele vocale și instrumentale existente în localitate.

Repetițiile au început la 10 noiembrie 1869, într-o sală a școlii primare confesionale, cu un număr de 60 de bărbați, „dar pe afară cu de trei ori 60 de

privitori” cum remarcă Coriolan Brediceanu într-o lucrare monografică. Au fost procurate noi partituri, iar după studierea zilnică și încordată a repertoriului, concomitent cu învățarea notelor de către majoritatea membrilor, plugari, meseriași, muncitori, intelectuali, noua formație s-a produs cu deplin succes în anul 1870.

Coriolan Brediceanu concepînd un proiect de statut, este convocată prima adunare generală de constituire legală care are loc în 1873 și cînd este ales ca președinte al primului comitet de conducere avocatul Titus Hațeg, iar ca secretar Coriolan Brediceanu, adoptînd titulatura de „Reuniunea română de cîntări și muzică, Lugoj”.

În scurt timp, Reuniunea este invitată să colaboreze la diferite manifestări artistice organizate de alte societăți muzicale din Lugoj, Timișoara. Astfel, în 1878 participă la serbările jubiliare ale Reuniunii

germane de cîntări din Lugoj, cu care prilej a fost organizată o întrecere de coruri, corul român obținând drept premiu o baghetă de argint.

Cu ocazia deplasării Societății Filarmonice din Timișoara la Băile Herculane, Reuniunea a primit invitația de a colabora la concertul organizat în cunoscuta stațiune balneară.

O ultimă manifestare publică a corului Reuniunii, sub conducerea muzicală a lui Iosif Czegka, o găsim menționată în revista „Familia” din Oradea (nr. 5/1878 p. 294) în care se descrie întregul program al festivităților ce au avut loc în zilele de 29—30 septembrie 1888, cu prilejul adunării generale a Societății pentru fond de teatru român, ținută în acel an la Lugoj. Programul artistic s-a desfășurat în sala Teatrului, în care n-a încăput tot publicul dornic de a participa, căci „de-ar fi fost de două ori atît de mare, ș-atuncea s-ar fi umplut îndesuit” cum se exprimă cronicarul revistei amintite. Astfel se încheie primul capitol din existența Reuniunii Române de cîntări și muzică, începînd un altul, o dată cu sosirea în Lugoj a lui Ion Vidu

Potrivit unor informații verbale se susține că, în căutarea unui succesor care să corespundă cu competență acestui post cu dublă funcțiune, „didactică și muzicală”, Coriolan Brediceanu l-ar fi descoperit pe tînărul profesor de muzică Ion Vidu de la Institutul teologic-pedagogic din Arad, pe care l-a îndemnat să participe la concursul pentru postul de învățător, vacant la școala primară confesională ortodoxă din Lugoj, unde își va putea valorifica mai bine talentul său muzical.

Activitatea sa de început s-a mărginit, timp de 2 ani în special la îndatoririle didactice. Restul timpului îl dedica muncii de creație muzicală, de prelucrare a cîntecului popular. Lui Vidu îi lipsea însă o îndrumare competentă în acest domeniu, fapt care-l determină să intre în corespondență cu Gavriil Musicescu. Acesta îi propune să urmeze cursurile unui Conservator, sau să ia lecții particulare cu un bun profesor de muzică. Ca urmare, Vidu a început să ia lecții cu profesorul Nichi Popovici de la Școala Normală din Caransebeș, în vacanțele școlare, completîndu-și cunoștințele muzicale la flaut, vioară, pian și cîntare vocală și cu deosebire în teoria armoniei. La Caransebeș i se încredințează și dirijarea corului Școlii Normale.

În anul 1890 are loc celebrul turneu al Corului Mitropolitan din Iași al lui Gavriil Musicescu. Hotărîrea corului ieșean de a trece și prin Lugoj a produs o bucurie nespusă și în inima tînărului Ion Vidu, care întrezărea rezolvarea dorinței sale de a studia cu Musicescu.

Concertul corului ieșean a avut loc în grădina „Concordia”, în două seri consecutive (27 și 28 iulie st. v. 1890), în prezența unui imens public din localitate și din satele învecinate, impresionînd îndeosebi prelucrările de muzică populară ale lui Musicescu.

Contactul personal al lui Vidu cu Musicescu, discuțiile referitoare la creația corală românească au dus la hotărîrea din partea lui Vidu, de a pleca la Iași, pentru desăvîrșirea studiilor muzicale.

Întors de la Iași, distins cu premiul III la Armonie, Ion Vidu este înarmat de acum cu temeinice cunoștințe profesionale precum și cu un repertoriu muzical îmbogățit. După cîteva luni, el formează corul mixt sau așa-zisul „cor mare” al Reuniunii de cîntări, cunoscutul „Cor Vidu”, denumire, care se va oficializa sub urmașul său, Filaret Barbu, pe baza modificării statutelor din anul 1932.

Legăturile lui Vidu cu muzicienii din București au fost prilejuite de vizita în anul 1902, cînd compozitorul l-a cunoscut pe D. G. Kiriatic. În anii următori, a avut loc un schimb de scrisori între cei doi muzicieni care s-a soldat cu venirea corului „Carmen” din București la Lugoj, unde, în ziua de 6/20 august 1905 a dat un strălucit concert în sala „Concordiei”. Acest prilej a stabilit între Kiriatic și Vidu o trainică legătură sufletească și artistică.

Publicînd în ziarul local *Drapelul* o cronică referitoare la concertul societății corale „Carmen”, Ion Vidu termină astfel: „Din un program de concert înveți a cunoaște calea pe care să mergi spre punctul măreției și gloriificărilor sale. Așa mărită nație română, pleacă urechea ta și ascultă ecoul ce lovește cu putere dintr-un pisc într-altul al Carpaților. „Carmen” face „artă cu tendință”. Ceva mai tîrziu, într-o altă cronică, Vidu scrie următoarele: „Arun-cînd o privire fugitivă asupra programului acestui concert, vezi reogîndit în el un tablou al prezentului și o *solie dulce a viitorului nostru românesc*. Publicul poate laic nu-și da seama de asta, dar noi, care chemați sîntem a bate la inima acestui public și a încerca la inteligența și priceperea lui, trebuie să ne dăm seama *de ce și cum se face*”.

O importantă manifestare artistică, organizată de corul Vidu, a fost reprezentarea la Teatrul din Lugoj de către membrii Reuniunii române de cîntări și muzică din Caransebeș, a operetei *Crai Nou* de Ciprian Porumbescu, în ziua de 27 februarie 1844.

Paralel cu acțiunea de reorganizare a corului și de înnoire a repertoriului original, Ion Vidu intensifică culegerea de folclor (muzical și literar) de pe cuprinsul Banatului, din care va plămădi viitoarele sale compoziții.

La serbările prilejuite de adunarea generală a „Astrei”, care s-a ținut la 8 august 1909 în comuna Sacul, Ion Vidu a ținut o conferință intitulată „Dezvoltarea muzicii la români”, iar corul a executat cîteva piese corale.

Cu prilejul împlinirii vîrstei de 50 de ani (la 2 decembrie 1913) Ion Vidu a fost distins cu medalia „Bene Merenti” cl. I, ce i-a fost adusă personal de președintele societății muzicale „Armonia” din Craiova, profesorul Mircea Constantinescu. Cu același prilej, I. St. Paulian din T. Severin și Ștefan Stoichescu din București au adus o dată cu omagiile lor, un cadou, reprezentînd un ceas de argint în formă de liră, iar membrii corului său, în frunte cu președintele Valeriu Braniște și alte personalități de seamă din oraș, au prezentat sărbătoritului omagiile lor. „Seara, după o serenadă dată la locuința maestrului Vidu, a urmat o masă comună, la care au participat membrii Reuniunii și alți admiratori ai sărbătoritului” (*Drapelul* — Lugoj nr. 56—57/1913).

În ziua de 1 decembrie 1918, cînd a fost convocată Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, Ion Vidu

conduce delegația Reuniunii române de cântări și muzică din Lugoj, compusă din coriștii Virgil Luca, Virgil Bloc, și Nicolae Popescu. În drum spre Alba Iulia, Ion Vidu concepe un *Marș al libertății*, pe un text alcătuit ad-hoc de către tovarășul său de drum, profesorul dr. Victor Birlea, delegatul școlii normale de fete din Lugoj. Acest cântec, conceput pentru cor bărbătesc, a fost definitivat după întoarcerea lor de la marele act istoric de la Alba Iulia, sub titlul de *Marșul Libertății*, care începe cu „S-a deșteptat din somn românul...” și care a vrut să fie un ecou al *Răsunetului* lui Andrei Mureșanu cu al său *Deșteaptă-te române*, din 1848. Cîntecul compus de Ion Vidu avea să fie executat de majoritatea formațiilor corale și de către fanfarele țărănești din Banat, la diferite manifestări cu caracter cultural.

Cu prilejul adunării generale a asociației culturale „Astra Bănățeană”, ținută la Lugoj în 9 octombrie 1927, Corul Vidu a colaborat la concertul organizat la Teatrul din Lugoj, alături de corurile „Lira” și „Progresul” din Lugoj precum și corul „Doina” din Timișoara, condus de Sabin Drăgoi. Corul Vidu a cucerit aplauze furtunoase pentru executarea precisă și frumos nuanțată a programului său, alături de corul bărbătesc „Doina” din Timișoara care a executat cu măiestrie superbă programul său, din care, două piese erau creații ale lui Sabin Drăgoi.

O manifestare artistică de importanță istorică în viața culturală a Banatului a constituit-o inaugurarea Teatrului de Stat din Timișoara, în ziua de 13 mai 1928.

La o masă comună, oferită de primăria municipiului Timișoara, Sabin Drăgoi, directorul Conservatorului muzical din Timișoara și Emil Grădinaru, consilier cultural al municipiului, și-au exprimat admirația pentru frumoasa execuție a pieselor corale.

★

La 24 iunie 1934, Lugojul a sărbătorit două evenimente culturale: dezvelirea bustului lui Ion Vidu, opera sculptorului Radu Moga și inaugurarea internatului Liceului Coriolan Brediceanu, opera arhitectului lugojean Constantin Purcariu.

Realizarea bustului lui Vidu se datorește inițiativei Asociației profesorilor secundari din Lugoj, în frunte cu profesorul Virgil Simonescu. Cu acest prilej a avut loc o defilare a corurilor și fanfarelor, prin fața bustului lui Ion Vidu. Frumosul cortegiu de coriști îmbrăcați în variate și pitorești costume naționale, avea în frunte pe conducătorii Asociației corurilor și fanfarelor române din Banat, profesorii Iosif Velceanu, Filaret Barbu, secretarul general al Asociației, urmați de corurile „Vidu”, „Lira” și al învățătorilor din Lugoj, apoi corurile din Bocșa, Babșa, Racovița, Gruni, Herendești, Criciova, Jena, Costei, Tîrgoviște, Oloșag, Satumic, și Boldur.

În noembrie 1935, Corul din Lugoj se deplasează la Timișoara, fiind întâmpinat în gară cu cîntece și urale de către membrii corurilor „Doina Banatului” și „Lira CFR” conduse de Alex. Bocșan, corul „Crai Nou” condus de profesorul Surlașiu și „Speranța” condus de Crișan.

Seara a avut loc concertul în Teatrul de Stat, care era arhiplin, ca în rare ocazii, cu galeriile pline de membrii corurilor sătești, pentru care corul „Vidu” reprezenta o garanție de înaltă ținută artistică.

În anul 1936, corul „Vidu” a efectuat sub conducerea lui Filaret Barbu un turneu în Cehoslovacia (în orașele Praga, Kosice, Uzhorod). Turneul a avut loc în zilele de 8 martie 1936 la Praga, 10 martie în orașul Kosice și 11 martie în orașul Uzhorod, cu un frumos succes, ce se oglindește în presa vremii.

După 1940 corul s-a aflat sub conducerea artistică a prof. Dimitrie Stan iar în ultimul timp, a tînărului Remus Tașcău.

În epoca actuală, corului „Ion Vidu” i s-au creat noi condiții de dezvoltare artistică ce au dus la afirmarea strălucită a acestei formații, ea ocupînd în cadrul mișcării corale din țara noastră un loc de frunte.

IOSIF POPESCU

VIATA

MUZICALĂ

Kurt Wöss la Filarmonică

Dirijorul Kurt Wöss, de la Linz, a încheiat stagiunea Filarmonicii „George Enescu”, cu două concerte de muzică austriacă. A fost mai întii un program i-am spune academic: Haydn — Bruckner.

Niciodată nu am socotit că un dirijor trebuie să fie necesarmente francez sau german, de pildă, pentru a prezenta cum se cuvine muzica patriei sale. Am admirat, de exemplu, chipul magistral, însuflețit la maximum, extraordinar de colorat și foarte românesc, în care marele dirijor Paul Paray

a prezentat în 1968, conducînd Orchestra din Paris la Théâtre des Champs-Élysées — *Rapsodia I-a* de George Enescu. Sala întregă l-a ovaționat, în picioare, la nesfîrșit. A fost un adevărat triumf. Cine ar fi bănuît că numai un român putea simți și pătrunde la o asemenea tensiune muzica rapsodiei enesciene, a avut o categorică desmințire. Austriacul Karajan dirijează cu egală măiestrie orice muzică. Și nu am putea afirma că Kurt Wöss excelează în muzica austriacă, deși deocamdată ne-a oferit-o numai pe aceasta. Condițiile de prezentare au fost dintre cele mai bune. Simfonia „Oxford” a avut tempii cei mai potriviți, o ritmică metronomică și